

S P R I E D U M S

Rīgā 2008.gada 8.oktobrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments
šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore D.Mīta
tiesnese V.Kakste
senators J.Neimanis

piedaloties pieteicējas AS „Balticovo” pārstāvjiem *I.Z.* un *M.K.*,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Konkurences padomes
pārstāvei Marikai Gruntei-Bukai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz ZS
„Sebri”, SIA „Ogres putni”, SIA „Co Priedes”, AS „Madona”, SIA „Mārupes
lauksaimniecības centrs”, AS „Balticovo”, SIA „Vistako”, SIA „Palsa”, SIA
„Nīckrasti”, SIA „Sidgunda 2” un SIA „Daugavpils putni” pieteikumiem par
Konkurences padomes 2004.gada 20.decembra lēmuma Nr.E02-88 (prot. Nr.71, 2§)
atcelšanu daļā, sakarā ar AS „Balticovo” kasācijas sūdzību par Administratīvās
apgabaltiesas 2008.gada 29.janvāra spriedumu daļā, kurā noraidīts AS „Balticovo”
pieteikums.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 1.aprīlī presē tika publicēts raksts par AS „Balticovo” lēmumu
paaugstināt vistu olu cenas. Tajā minēts, ka AS „Balticovo” arīdzan ieteikusi olu cenas
paaugstināt visiem Latvijas Olu ražotāju asociācijas biedriem. Konkurences padome
2003.gada 7.maijā ierosināja lietu par iespējamo vienošanās aizlieguma pārkāpumu
vistu olu realizācijas tirgū.

Konkurences padome 2004.gada 20.decembrī pieņēma lēmumu Nr.E02-88 (prot. Nr.71, 2§), kurā konstatēja, ka 2002.gada jūlijā un augustā un 2003.gada martā un aprīlī starp AS „Balticovo”, SIA „Co Priedes”, SIA „Daugavpils putni”, AS „Madona”, SIA „Mārupes lauksaimniecības centrs”, SIA „Nīckrasti”, SIA „Ogres putni”, SIA „Palsa”, ZS „Sebri”, SIA „Sidgunda 2” un SIA „Vistako” ir pastāvējusi vienošanās par vistu olu cenu veidošanas noteikumiem. Lēmumā atzīts, ka vienošanās rezultātā tika ietekmēta olu tirdzniecības sistēma un deformēts cenu līmenis, kā rezultātā patērētāji neieguva labumu no vistu olu ražotāju savstarpējās konkurences. Konkurences padome atzina, ka pieteicējas ir pārkāpušas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu. Par minēto pārkāpumu Konkurences padome pieteicējām uzlika naudas sodu – AS „Balticovo” 26729 latus, SIA „Co Priedes” 666 latus, SIA „Daugavpils putni” 3441 latus, AS „Madona” 4157 latus, SIA „Mārupes lauksaimniecības centrs” 2905 latus, ZS „Nīckrasti” 1623 latus, SIA „Ogres putni” 646 latus, SIA „Palsa” 1872 latus, ZS „Sebri” 507 latus, SIA „Sidgunda 2” 1373 latus un SIA „Vistako” 1532 latus.

[2] Pieteicējas Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumus, lūdzot atcelt Konkurences padomes 2004.gada 20.decembra lēmumu daļā, kas attiecas uz katru pieteicēju. AS „Balticovo” pieteikumā norādīts, ka Konkurences padome, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, ir pārkāpusi procesuālo tiesību normas. Pārējo pieteicēju pieteikumos minēts, ka pieteicējas nav iesaistījušās aizliegtās vienošanās.

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2005.gada 31.augusta lēmumu administratīvās lietas apvienoja vienā tiesvedībā.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2006.gada 5.maija spriedumu pieteikumus noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Nav pamatots AS „Balticovo” arguments, ka pārsūdzētais lēmums ir pieņemts pretlikumīgā Konkurences padomes sastāvā.

[3.2] Par nepamatotu atzīstami arī AS „Balticovo” argumenti, ka pieteicēja nav saņēmusi pilnu pārsūdzētā lēmuma kopiju un ka pieteicējai nav bijusi iespēja iepazīties ar visiem pierādījumiem.

[3.3] Konkurences padome pierādījumus ir ieguvusi tiesiski.

[3.4] Konkurences padome pārsūdzētajā lēmumā pamatoti atsaukusies uz Eiropas Komisijas lēmumiem un Eiropas Kopienu pirmās instances tiesas spriedumiem.

[3.5] Konkurences padome nav ieguvusi tiešus pierādījumus, ka Latvijas Olu ražotāju asociācijas sapulcēs notikusi vienošanās par cenām, tāpēc tā pamatoti pārbaudījusi saskaņotas darbības iespējamību.

[3.6] Par vienošanās aizlieguma pārkāpumu vistu olu realizācijas tirgū liecina Latvijas Olu ražotāju asociācijas iesniegtie dokumenti, sarunu protokolos iekļautā informācija, kā arī asociācijas 2003.gada 5.marta uzaicinājums uz 2003.gada 14.marta sapulci.

[3.7] Konkurences padome pamatoti secinājusi, ka 2002.gada vasarā un 2003.gada pavasarī pēc Latvijas Olu ražotāju asociācijas sapulcēm ir noticis vistu olu realizācijas cenu paaugstinājums. Pieteicējas rīkojās saskaņā ar asociācijas sapulcēs iegūto informāciju, un saskaņoto darbību mērķis bija olu realizācijas cenu paaugstināšana un noturēšana vienādā līmenī. Tādējādi pieteicējas pārkāpa Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu.

[3.8] Pieteicējas nav pierādījušas, ka tām bija ekonomiski pamatota nepieciešamība paaugstināt cenas.

[3.9] Nav pamatots AS „Balticovo” arguments, ka vistu olu cenu paaugstinājumam pamatā bija izmaksu paaugstināšanās un ka bija nepieciešams pretoties nelegālajam importam un lielveikalu varai.

[3.10] AS „Balticovo” arguments, ka Konkurences padomei bija jāpēta cenu izmaiņas pēdējo 10 gadu laikā, ir nepamatots.

[3.11] Konkurences padome pieteicējām noteikusi pamatotu naudas sodu.

[4] Izskatot lietu sakarā ar pieteicēju (izņemot SIA „Sidgunda 2”) apelācijas sūdzībām, Administratīvā apgabaltiesa ar 2008.gada 29.janvāra spriedumu pieteikumus noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tāpēc Administratīvā apgabaltiesa tam pievienojas.

[4.2] Nav pamatots arguments, ka AS „Balticovo” ir bijusi liegta iespēja pienācīgi iepazīties ar pierādījumiem. Pieteicēja nav norādījusi pierādījumus, kuri izmantoti apstrīdētā lēmuma argumentācijā, bet ar kuriem AS „Balticovo” ir tikusi liegta iespēja iepazīties likumā noteiktajā kārtībā.

[4.3] Arguments, ka Konkurences padome nav izvērtējusi pierādījumus, kas attiecas uz olu kategorijām un to cenu atšķirībām, ir nepamatots. Apstāklim, ka AS „Balticovo” tirgo tā saucamās Omega olas, kuras netirgo citi olu ražotāji, nav nozīmes, jo šī olu kategorija vispār Konkurences padomes lēmumā nav salīdzināta.

[4.4] Arguments, ka pārējām pieteicējām nav tāds pats olu sortiments kā AS „Balticovo”, nav būtisks. Tirgus dalībnieku, kuri darbojas vienā konkrētā tirgū, preču sortiments var nebūt identisks. Lai atzītu, ka tirgus dalībnieki ir konkurenti, pietiek konstatēt, ka daļa no šo tirgus dalībnieku realizētās produkcijas sortimenta pārklājas. Konkrētajā gadījumā tika vērtētas fasētas un nefasētas AM un AL kategorijas olas, kuras ir visu lietā iesaistīto olu ražotāju preču sortimentā.

[4.5] Nav būtiskas nozīmes argumentam, ka tiesa nav vērtējusi, kāpēc Konkurences padome izvēlējusies veikt pārbaudi tieši saistībā ar konkrētajām Latvijas Olu ražotāju asociācijas sapulcēm. Aizliegta vienošanās nav pieļaujama neatkarīgi no laika, kurā tā notikusi.

[4.6] Nav pamatots arguments, ka Konkurences padomes lēmumā izmantotie citāti no sarunu protokoliem ir nekonkrēti un ka tos nevar uzskatīt par pierādījumiem, kas apliecina aizliegtās vienošanās esamību. Secinājums par aizliegtās vienošanās esamību ir izdarīts, ņemot vērā ne tikai sarunu protokolos ietverto informāciju, bet arī citus pierādījumus.

[5] AS „Balticovo” par Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 29.janvāra spriedumu ir iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt spriedumu daļā, ar kuru noraidīts AS „Balticovo” pieteikums. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nav pamatojusi, kādēļ tā noraida argumentu, ka Konkurences padomes priekšsēdētājs nedrīkstēja piedalīties pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā, jo pirms lēmuma pieņemšanas viņš bija paudis viedokli par iespējamo pārkāpumu.

[5.2] Tiesa nepamatoti devusi priekšroku Konkurences padomes minētajam, ka pieteicējai bija iespēja iepazīties ar visiem lietas materiāliem. Konkurences padome nav iesniegusi nevienu pierādījumu, ka, iepazīstinot ar lietas materiāliem, tie bija sašūti un sanumurēti.

[5.3] Lietā nav pierādījumu, ka Konkurences padome būtu salīdzinājusi dažādu olu ražotāju olu cenas, ņemot vērā konkrētus laika periodus un olu kategorijas.

[5.4] Tiesa nav izvērtējusi pieteicējas argumentu par pierādījumiem, kas saistīti ar ZS „Rasa”.

[5.5] Tiesa nepamatoti nav pārbaudījusi pirmās instances tiesas argumentus par sarunu protokoliem, tādējādi nepareizi piemērojot Konkurences likuma 11.pantu.

[5.6] Tiesa nepareizi secinājusi, ka pieteicējai ir pienākums pierādīt, ka aizliegtā vienošanās nav notikusi.

[5.7] Tiesa ir izmantojusi jēdzienu „saskaņota darbība”, kaut gan Konkurences likumā nedz 2002., nedz 2003.gadā šis jēdziens nebija skaidrots. Turklāt šajā laikā Latvija nebija pievienojusies Eiropas Savienībai, tādēļ atsaukšanās uz Eiropas Kopienu tiesas judikatūru ir nepamatota.

[5.8] Tiesa nav vērtējusi pieteicējas argumentu par pārsūdzētā Konkurences padomes lēmuma daudzajiem variantiem.

[5.9] Ievērojot minēto, tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu, 5., 6., 7., 9., 10., 12., 13., 14., 15., 17., 67., 150., 151., 152. un 154.pantu.

[6] Tiesas sēdē pieteicējas AS „Balticovo” pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību. Konkurences padomes pārstāve neatzina kasācijas sūdzību. Uz tiesas sēdi nebija ieradušies pārējo pieteicēju pārstāvji. Ņemot vērā, ka pārējās pieteicējas nav pārsūdzējušas Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un ka tas attiecībā uz pārējām pieteicējām ir stājies spēkā, Senāts izskatīja lietu bez pārējo pieteicēju pārstāvju piedalīšanās.

Motīvu daļa

[7] Kasācijas sūdzības argumenti iedalāmi divu veidu apsvērumos. Pirmie attiecas uz pārkāpuma konstatēšanu pēc būtības. Pirmkārt, ka apgabaltiesa ir izmantojusi jēdzienu „saskaņota darbība”, kaut gan Konkurences likumā nedz 2002., nedz 2003.gadā šis jēdziens nebija skaidrots. Otrkārt, ka tiesa nepareizi noteikusi pieteicējai pierādīšanas pienākumu lietā. Savukārt otrie apsvērumi norāda uz apgabaltiesas pieļautajiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem. Senāts vispirms izvērtēs konkurences tiesību normas un pēc tam analizēs, vai apgabaltiesa pieļāvusi procesuālus pārkāpumus.

I

[8] Konkrētajā gadījumā Konkurences padome ir konstatējusi AS „Balticovo” un citu vistu olu ražotāju (kas bija pārsūdzējuši Konkurences padomes lēmumu, bet pēc noraidoša apgabaltiesas sprieduma nav iesnieguši kasācijas sūdzības) darbības laika posmā no 2002.gada jūlija līdz augusta beigām un no 2003.gada marta līdz aprīļa vidum vistu olu realizācijas cenu saskaņošanu un informācijas apmaiņu par vistu olu realizācijas stratēģiju un cenu politiku. Konkurences padome secinājusi, ka Latvijas Olu

ražotāju asociācijas sapulcēs tika apspriesta olu realizācijas cenu palielināšana, tādējādi neformāli vienojoties, un attiecīgās uzņēmēj sabiedrības pēc tam rīkojās atbilstoši sapulcēs runātajam. Iegūtie pierādījumi:

1) asociācijas iesniegtie dokumenti, kas apliecina, kuri tirgus dalībnieki piedalījušies sapulcēs (piedalījušies gandrīz visi olu ražotāji);

2) Konkurences padomes darbinieku sarunu protokoli ar tirgus dalībniekiem (sarunās atsevišķi tirgus dalībnieki atzinuši, ka asociācijas sapulcēs apspriesti jautājumi par realizācijas cenām);

3) pēc attiecīgajām asociācijas sapulcēm tirgus dalībnieku izrakstītās preču pavadzīmes – rēķini;

4) asociācijas valdes priekšsēdētāja, vienlaikus arī lielākā vistu olu ražotāja AS „Balticovo” ģenerāldirektora, 2003.gada 5.martā parakstītais un nosūtītais fakss asociācijas dalībniekiem, kurā kā 2003.gada 14.marta sapulces jautājumi norādīti akciju aktivitātes, cenu politika (ka plānots cenu paaugstinājums no 2003.gada 1.aprīļa), sniegta informācija par AS „Balticovo” vistu olu realizācijas stratēģiju un cenu politiku uz 2003.gada Lieldienām (neplāno zemo cenu akcijas, neatbalstīs mazumtirgotāju piedāvātās akcijas), kā arī aicinājums ievērot saskaņotu olu realizācijas stratēģiju.

Izvērtējusi Konkurences padomes iegūtos pierādījumus, tiesa atzinusi par pamatotu iestādes secināto, pirmkārt, ka Latvijas Olu ražotāju asociācijas sapulcēs apspriesta vistu olu realizācijas cenu palielināšana, kā arī notikusi informācijas apmaiņa par olu realizācijas cenām un, otrkārt, ka olu ražotāju faktiskā rīcība padara acīmredzamu faktu, ka minētie tirgus dalībnieki rīkojās saskaņā ar asociācijas sapulcēs iegūto informāciju. Tiesa konstatējusi neformālu vienošanos un atzinusi, ka saskaņoto darbību mērķis bija olu realizācijas cenu palielināšana un noturēšana vienā līmenī, likvidējot risku, kas nenovēršami rastos, ja katrs olu ražotājs cenu palielinātu atsevišķi. Rezultātā tirgus nevarēja pašregulēties, bija ietekmēta olu tirdzniecības sistēma, kā arī deformēts cenu līmenis.

[9] Gan konkrētās lietas izpētes un pārsūdzētā Konkurences padomes lēmuma pieņemšanas laikā, gan šobrīd Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā par aizliegtām un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošām atzītas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā. 11.panta pirmās daļas 1.punktā kā viena no šādām aizliegtām vienošanām minēta vienošanās par tiešu vai netiešu cenu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas

noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem.

[10] Konkurences padome ir uzskatījusi, ka konkrētajā gadījumā Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā minētā aizliegtā vienošanās par cenu veidošanu ir notikusi nevis līguma, bet saskaņotas darbības veidā. Pieteicēja norāda, ka Konkurences likumā šāds termins nav skaidrots, tāpēc nav saprotams tā saturs un līdz ar to – vai Konkurences padome ir pareizi konstatējusi konkurences pārkāpumu.

Saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 11.punktu ar terminu „vienošanās” ir saprotams divu vai vairāku tirgus dalībnieku līgums vai saskaņota darbība, kurā tirgus dalībnieki piedalās, kā arī lēmums, ko pieņēmusi reģistrēta vai neregistrēta tirgus dalībnieku apvienība vai tās amatpersona. Detalizētāk jēdzieni „līgums”, „saskaņota darbība” un „lēmums” likumā nav skaidroti. Senāta ieskatā šāda skaidrojuma trūkums pats par sevi nenoved pie secinājuma, ka tiesību norma par aizliegtās vienošanās pārkāpumu ir tik neskaidra, ka nav piemērojama ar pietiekamu paredzamību.

[11] Pirmais solis, lai izprastu kādas tiesību normas jēgu (pēc tam, kad rezultātu nevar sasniegt ar normas teksta gramatisko interpretāciju), ir aplūkot attiecīgā likuma mērķi. Šajā tiesību normā parasti ir visaptveroši pateikts, kādu rezultātu kopumā ar konkrētā likuma pieņemšanu likumdevējs ir vēlējis sasniegt. Likuma mērķa izprašana palīdz pareizi piemērot citas likumā ietvertās tiesību normas, jo tās tulkojamas norādītā sasniedzamā rezultāta gaismā.

Saskaņā ar Konkurences likuma 2.pantu šā likuma mērķis ir aizsargāt, saglabāt un attīstīt brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības nozarēs sabiedrības interesēs, ierobežojot tirgus koncentrāciju, uzliekot par pienākumu izbeigt konkurenci regulējošajos normatīvajos aktos aizliegtas darbības un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā saucot pie atbildības vainīgās personas. Senāta ieskatā no šīs tiesību normas izriet, ka ar Konkurences likumu likumdevējs vēlējis Latvijā tirgus ekonomikas apstākļos panākt efektīvu konkurenci, pēc iespējas novēršot pēc mērķa vai sekām konkurenci deformējošas darbības. Nemēģinot likuma tekstā tālāk par norādi uz līgumu, saskaņotām darbībām un lēmumu izskaidrot, kādā tieši veidā konkrētās darbības (vienošanos) var veikt, likumdevējs ir nodrošinājis pietiekami elastīgu likuma piemērošanu. Proti, formas, kādas tirgus dalībnieki var izmantot, lai kavētu, ierobežotu vai deformētu konkurenci, ir ļoti dažādas un laika gaitā mainās. Turklāt efektīvai konkurences aizsardzībai ir būtiski, lai Konkurences likums aptvertu ļoti plašu darbību

spektru, neprasot, piemēram, tikai rakstveida līgumus, kuros varētu nepārprotami izlasīt, ka aizliegtā vienošanās ir bijusi. Līdz ar to izmantotie formulējumi ir pietiekami plaši, un galvenais ir konstatēt, vai tirgus dalībnieks ir veicis darbības, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Konkurenci uzraugošās iestādes pienākums ir pierādīt šādu darbību esamību, un tiesa pēc tam veic kontroli pār šo secinājumu pareizību.

[12] Gan Konkurences padome, gan tiesa šajā lietā, vērtējot, vai ir notikušas saskaņotas darbības, ir piemērojusi Eiropas Kopienu tiesas atziņas. Pretēji pieteicējai, Senāts atzīst Eiropas Kopienu tiesas judikatūras izmantošanu par pamatotu attiecībā uz šajā lietā pārsūdzēto lēmumu, kas pieņemts, kad Latvija vēl nebija Eiropas Savienības dalībvalsts. Kā secināms no Konkurences likuma teksta, arī pirms iestāšanās Eiropas Savienībā tas lielā mērā bija saskaņots ar Eiropas Kopienas tiesību normām. Arī 2001.gada 4.oktobrī pieņemtā Konkurences likuma projektam pievienotajā anotācijā tiešā tekstā ir pateikts, ka šis likumprojekts izstrādāts ar mērķi novērst iepriekš spēkā esošā Konkurences likuma nepilnības konkurences tiesību normu saskaņošanā ar atbilstošajām Eiropas Kopienas tiesību normām (*sk. <http://www.saeima.lv/saeima7/reg.likprj>*).

Tā kā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma noteikumi attiecībā uz konkurenci tika iestrādāti Latvijas Konkurences likumā, tad līdzīgos šā likuma noteikumus var piemērot atbilstoši attiecīgo Eiropas Kopienas dibināšanas līguma noteikumu interpretācijai. Šajā gadījumā ir pamatoti piemērota Eiropas Kopienu tiesas sniegtā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta (iepriekš 85.panta) interpretācija. Līguma 81.panta pirmās daļas „a” punktā tāpat kā Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā ir aizliegti kā nesaderīgi ar kopējo tirgu visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū, tajā skaitā darbības, ar kurām tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus.

[13] Kā izriet no iepriekš minētā, Konkurences likumā tāpat kā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā ir nošķirti trīs aizliegtas vienošanās veidi: tirgus dalībnieku līgums, saskaņota darbība un tirgus dalībnieku apvienības lēmums. Šāds regulējums paredzēts ar mērķi aizliegumā ietvert ne tikai tās uzņēmumu koordinācijas izpausmes, kuru pamatā ir līgums, bet arī citas konkurenci apdraudošas izpausmes. Piemēram, par

saskaņotu darbību liecina koordinācija uzņēmumu starpā, lai gan tai nav visu līguma elementu (sk. Eiropas Kopienu tiesas 1972.gada 14.jūlija sprieduma lietā 48/69 „Imperial Chemical Industries Ltd. pret Eiropas Komisiju” 64.-65.punktu). Kā viens no pierādījumiem, kas var liecināt par saskaņotu darbību uzņēmumu starpā, ir informācijas apmaiņa par cenām (sk. Eiropas Kopienu tiesas 1993.gada 31.marta sprieduma apvienotajās lietās 89, 104, 114, 116-117, 125-129/85 „A.Ahlström Osakeyhtiö un citi pret Eiropas Komisiju” 130.-132.punktu). Savukārt informācijas apmaiņā, cita starpā, var tikt izmantotas arī tirdzniecības asociācijas (*Whish R. Competition Law. Fifth Edition. London: Butterworths, 2003, p.488*).

[14] Ņemot vērā šajā lietā konstatētos faktiskos apstākļus to kopsakarā, kā arī iepriekš minētās tiesību normas, to mērķi un salīdzināmā tiesiskā regulējuma interpretāciju Eiropas Kopienas tiesībās, Senāts atzīst, ka Konkurences padome un tiesa ir izdarījusi pamatotu secinājumu par pieteicējas izdarīto aizliegtās vienošanās pārkāpumu. Attiecīgie tirgus dalībnieki nav rīkojušies neatkarīgi viens no otra (kas ir būtisks konkurences elements), bet cenu politikā ir atteikušies no savstarpējas sāncensības, cenšoties aizsargāt savas kopīgās intereses.

[15] Pieteicēja kasācijas sūdzībā ir iebildusi tiesas secinājumam, ka pieteicējai ir pienākums pierādīt, ka aizliegtā vienošanās nav notikusi. Pieteicēja paskaidro, ka minētais secinājums ir pretrunā administratīvā procesa noteikumam, ka iestādei ir jāpierāda tas, ko tā apgalvo.

Apgabaltiesa ir pievienojusies rajona tiesas secinājumam, ka, Konkurences padomei konstatējot aizliegtu vienošanos, pierādīšanas pienākums pārgāja uz tirgus dalībniekiem. Proti, tirgus dalībniekiem tādā gadījumā bija jāizskaidro, ka cenu paaugstināšana ir pamatota ar ekonomisku nepieciešamību.

Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmajā daļā noteikts, ka iestādei jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsaucas kā uz savu iebildumu pamatojumu. Savukārt Administratīvā procesa likuma 150.panta trešajā daļā paredzēts, ka arī pieteicējam atbilstoši savām iespējām ir jāpiedalās pierādījumu savākšanā. Tādējādi, lai arī no Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmās daļas izriet, ka administratīvajā procesā pierādīšanas pienākums galvenokārt ir iestādei, arī pieteicējam saskaņā ar minētā likuma 150.panta trešo daļu ir līdzdarbības pienākums. Proti, ja pieteicēja rīcībā ir pierādījumi, kuriem varētu būt nozīme lietā, tam ir pienākums tos iesniegt.

Minētie vispārējie administratīvā procesa noteikumi ir pilnā mērā attiecināmi uz konkurences lietām. Proti, pamatota ir pieteicējas nostāja, ka pierādīt attiecīgo konkurences pārkāpumu ir Konkurences padomes pienākums, tātad pierādīšanas nasta gulstas uz iestādi. Tajā pašā laikā, kā to pamatoti norādījusi apgabaltiesa (pievienojoties rajona tiesas sprieduma pamatojumam) un kā būtu saprotams tās secinājums, ja pieteicējas rīcībā bija pierādījumi, ka tai bija ekonomiski pamatota nepieciešamība attiecīgajā laika posmā palielināt vistu olu realizācijas cenas pēc Latvijas Olu ražotāju asociācijas sapulcēm, tad pieteicējai bija pienākums tos iesniegt. Šāda nostāja atbilst arī Eiropas Kopienu tiesas praksei (*sk. Eiropas Kopienu tiesas 1999.gada 8.jūlija sprieduma lietā C-199/92P „Hüls AG pret Eiropas Komisiju” 167.punktu*).

II

[16] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nav argumentējusi, kāpēc tā noraida pieteicējas argumentus par to, ka Konkurences padomes priekšsēdētājs nedrīkstēja piedalīties pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā, jo savu viedokli par pārkāpumu bija paudis jau iepriekš. Pirmās instances tiesa šo apstākli nav ņēmusi vērā, tikai minējusi to kā nebūtisku.

[16.1] Apgabaltiesa sava sprieduma motivēšanai ir piemērojusi Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtais daļas noteikumus. Respektīvi, atzīstot, ka pirmās instances tiesa ir vispusīgi un pilnīgi novērtējusi lietas apstākļus un ka tās spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, apgabaltiesa savā spriedumā pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai. Tas nenozīmē, ka apgabaltiesa nav pēc būtības izskatījusi lietu. Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtais daļas piemērošana nozīmē, ka apgabaltiesas viedoklis par lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem un pierādījumu novērtējumu sakrīt ar zemākas instances tiesas spriedumā teikto. Līdz ar to šādā gadījumā, iebilstot apgabaltiesas spriedumam, faktiski tiek izmantots pirmās instances tiesas sprieduma teksts.

Lai arī apgabaltiesa nav tiešā tekstā sniegusi atbildi uz pieteicējas apelācijas sūdzībā izteiktajiem iebildumiem par konkrēto jautājumu, Senāta ieskatā apgabaltiesa šajā gadījumā nav pieļāvusi procesuālu pārkāpumu. Rajona tiesas sprieduma 13.1.punktā ir analizējusi šo jautājumu un, nepiekrītot pieteicējai, atzinusi, ka Konkurences padomes priekšsēdētājs nav iepriekš izteicis viedokli par to, ka pieteicējas darbībās ir konstatējams vienošanās aizlieguma pārkāpums. Apelācijas sūdzībā ir pēc būtības iebilsts rajona tiesas secinājumam. Nekādi jauni apstākļi apelācijas sūdzībā netika

norādīti. No tā, ka apgabaltiesa pievienojās rajona tiesas sprieduma motivācijai, secināms, ka apgabaltiesas apsvērumi šajā jautājumā ir tādi paši kā rajona tiesai.

[16.2] Lai arī kasācijas sūdzībā kā apgabaltiesas pieļautais pārkāpums ir norādīts attiecīgā apelācijas sūdzības argumenta nevērtēšana, secināms, ka pieteicēja nepiekrīt arī rajona tiesas vērtējumam pēc būtības. Tāpēc Senāts tālāk izvērtēs, vai pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu ietekmē apstākļi, ka tā pieņemšanā ir piedalījies Konkurences padomes priekšsēdētājs.

[16.2.1] Kā konstatējusi tiesa, izskatot lietu pēc būtības, AS „Balticovo” 2004.gada 30.septembra vēstulē lūgusi Konkurences padomes viedokli par tās rīcībā esošajiem pierādījumiem un to, kādi secinājumi izriet no Konkurences padomes laikā no 2004.gada 28.maija līdz 15.septembrī iegūtajām preču pavadzīmēm – rēķiniem un līgumiem. 2004.gada 21.oktobrī Konkurences padome sniegusi atbildi, ka dokumenti apstiprina iepriekš izdarītos secinājumus par iespējamo vienošanās aizlieguma pārkāpumu, par ko pieteicēja jau tikusi informēta Konkurences padomes 2004.gada 31.marta vēstulē. Līdz ar to, kā atzinusi tiesa, Konkurences padomes priekšsēdētājs atsaucies tikai uz iepriekš pieņemtajiem Konkurences padomes lēmumiem un vēstulēm attiecībā uz iespējamu konkurences pārkāpumu, bet nav izteicies, ka pārkāpums ir konstatējams. Lēmumā par lietas ierosināšanu izteiktā formulējuma nenoliegšana tiesas ieskatā nevarēja pieteicējai radīt pamatotas šaubas par Konkurences padomes priekšsēdētāja objektivitāti.

[16.2.2] Izvērtējot Konkurences likuma normas, kas bija spēkā laikā, kad tika veikta konkrētās lietas izpēte un pieņemts pārsūdzētais lēmums, Senāts secina, ka likumā ar Konkurences padomi ir saprotama gan koleģiāla lēmēj institūcija, gan arī valsts tiešās pārvaldes iestāde.

Saskaņā ar Konkurences likuma 4.panta pirmo daļu Konkurences padome ir valsts pārvaldes iestāde, kuru izveido Ministru kabinets, un tā ir Ekonomikas ministrijas pārraudzībā. Likuma 6.panta trešajā daļā paredzēti Konkurences padomes kā valsts pārvaldes iestādes uzdevumi (piemēram, izstrādāt un iesniegt Ministru kabinetam normatīvo aktu projektus). Likuma 10.pantā atrunāti gan Konkurences padomes amatpersonu, gan darbinieku pienākumi (piemēram, neizpaust dienesta pienākumu laikā iegūto informāciju). Ministru kabineta 2004.gada 12.oktobra noteikumu Nr.849 „Konkurences padomes nolikums” 6.punkts noteic, ka Konkurences padomes kā tiešās valsts pārvaldes iestādes vadītāja funkcijas, kas paredzētas Valsts pārvaldes iekārtas likumā, pilda Konkurences padomes priekšsēdētājs.

Vienlaikus atbilstoši likuma 5.pantam lēmumus konkurences lietās (piemēram, par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu) pieņem koleģiāla institūcija – Konkurences padome. Tās sastāvā ir priekšsēdētājs un četri padomes locekļi, kurus uz piecu gadu pilnvaru laiku amatā apstiprina Ministru kabinets. Konkurences padomes kā lēmēj institūcijas kompetence lēmumu pieņemšanā izriet no likuma 6.panta pirmās daļas, kuras 1.punktā, piemēram, noteikts, ka padome uzrauga, kā tiek ievērots tirgus dalībnieku vienošanās aizliegums.

Konkurences padomi atbilstoši likuma 5.panta devītās daļas 4.punktam bez īpaša pilnvarojuma pārstāv Konkurences padomes priekšsēdētājs, savukārt atbilstoši 9.panta septītās daļas 1.punktam (savas kompetences ietvaros) arī Biroja direktors. Birojs saskaņā ar iepriekš minētā Konkurences padomes nolikuma 4.punktu ir Konkurences padomes struktūrvienība, kas saskaņā ar Konkurences likuma 9.pantu nodrošina Konkurences padomes darbu.

No minētajām tiesību normām izriet, ka to, kādā kapacitātē ir izteicies Konkurences padomes priekšsēdētājs, nosaka konkrētā gadījuma apstākļi. Citiem vārdiem, katrā konkrētajā gadījumā ir pārbaudāms, vai Konkurences padomes priekšsēdētājs ir izteicies kā iestādes vadītājs vai kā lēmēj institūcijas loceklis.

Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā nav, pretēji pieteicējas domām, secināms, ka Konkurences padomes priekšsēdētājs 2004.gada 21.oktobra vēstulē būtu sniedzis savu personisko vērtējumu par pārkāpuma esamību. Atbildi sniedza nevis lēmēj institūcijas loceklis, kas pirms lēmuma pieņemšanas izteicis savu viedokli, bet gan iestāde, kas veica lietas par iespējamo aizliegtās vienošanās pārkāpumu izpēti. Uz to ir norādīts vēstules ievaddaļā, ka Konkurences padome ir saņēmusi pieteicējas vēstuli un sniedz atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Tas secināms arī no vēstules satura, kurās ietverta informācija par to, kādas darbības Konkurences padome lietas izpētē ir veikusi un kādus secinājumus izdarījusi. Pieteicējas apsvērumi, ka citos gadījumos atbildes sniedz Biroja darbinieki, nenozīmē, ka iestādes vadītājs šādu atbildi nevarēja sniegt. No tiesību normām neizriet, ka pienākums sniegt atbildi bija Biroja darbiniekam, nevis iestādes vadītājam.

Savukārt attiecībā uz vēstules saturu pēc būtības, ka jau iepriekš ir pausts viedoklis par pārkāpumu, Senāts nesaskata pārkāpumu no iestādes puses. Iestāde informēja, ka jauniegūtie pierādījumi apstiprina jau iepriekš izdarītos secinājumus par iespējamo konkurences pārkāpumu. Pieteicējai jau kopš lietas ierosināšanas 2003.gada 7.maijā bija labi zināms, ka Konkurences padome veic konkrētās lietas izpēti tieši tā iemesla dēļ, ka ir saskatījusi iespējamo aizliegtās vienošanās pārkāpuma iespējamību.

Turklāt saziņa ar iestādi dod iespēju tirgus dalībniekam būt informētam par lietas izpētes gaitu, kas savukārt ļauj pilnvērtīgāk sagatavot savus apsvērumus un iesniegt pierādījumus, lai atspēkotu iestādes rīcībā esošos pierādījumus.

[17] Pieteicējas ieskatā lietā nav pierādījumu, ka Konkurences padome būtu salīdzinājusi dažādu olu ražotāju olu cenas, ņemot vērā konkrētus laika posmus un olu kategorijas. Lai gan spriedumā minēts, ka ir tikušas vērtētas fasētas un nefasētas AM un AL kategoriju olas, tajā nav norādīts, kuri lietas materiāli ir bijuši pamats šādam secinājumam. Pieteicēja uzsver, ka olu AM un AL kategorijām ir sīkāks iedalījums un ka pārsūdzētajā lēmumā nav atsaucis uz konkrētām preču pavadzīmēm – rēķiniem, ar kuriem konstatēta olu cena. Lēmumā nav arī tabulas vai kāda cita datu apkopojuma, no kura procesa dalībnieki varētu secināt, ka Konkurences padome ir salīdzinājusi viena veida olu cenas visiem lēmuma adresātiem vienā laikā. Turklāt nav skaidrs, kāpēc Konkurences padome nav vērtējusi citu olu kategoriju cenu svārstības, kā arī nav pievērsusies citiem laika posmiem un citiem pieteicējas sadarbības partneriem.

Senāts noraida šo argumentu, pamatojoties uz tālāk minētajiem apsvērumiem.

Pirmkārt, nevar piekrist, ka lietā nav pierādījumu, ka Konkurences padome būtu salīdzinājusi dažādu olu ražotāju olu cenas, ņemot vērā konkrētus laika posmus un olu kategorijas. Kā, izskatot lietu pēc būtības, atzinusi tiesa, pierādījumi par olu cenām izriet no pieteicējas un citu olu ražotāju preču pavadzīmēm – rēķiniem. Atbilstoši rajona tiesas sprieduma 20.punktam tiesa ir izvērtējusi tās preču pavadzīmes – rēķinus, kuri ir minēti pārsūdzētajā lēmumā. Novērtējot minētos pierādījumus pēc būtības, tiesa secinājusi, ka gandrīz visi lietā iesaistītie olu ražotāji (tajā skaitā AS „Balticovo”) laikā no 2002.gada jūlija līdz augustam un no 2003.gada marta līdz aprīlim dažu dienu laikā pēc Latvijas Olu ražotāju asociācijas sapulcēm paaugstināja fasētu un nefasētu AM un AL kategoriju olu cenas. Cenas tika paaugstinātas tām uzņēmēj sabiedrībām, kurām cena nebija atbilstoša vēlamajam cenu līmenim un paaugstināta atkarībā no tā, kad pēc asociācijas sapulces klients veica pirkumu. Tādējādi olu cenas ir tikušas salīdzinātas gan konkrētām olu kategorijām, gan konkrētos laika posmos.

Otrkārt, nav pamatots arguments, ka tiesa spriedumā tikai atsaukusies uz pārsūdzēto lēmumu, bet nav vērtējusi pašus pierādījumus. Senāts konstatē, ka rajona tiesa, pārbaudot Konkurences padomes secinājumus par olu cenām, ir atsaukusies uz konkrētiem lietas materiāliem, kuros ir attiecīgās preču pavadzīmes – rēķini. Piemēram, AS „Balticovo” piegādāto olu cenas aplūkotas sprieduma 20.1.punktā. Tajā minētas pieteicējas konkrētos datumos izrakstītas preču pavadzīmes – rēķini par olu piegādi

konkrētiem darījumu partneriem, kuros redzamas cenu izmaiņas. Tādējādi var uzskatīt, ka tiesa ir pārbaudījusi pārsūdzētajā lēmumā minētos pierādījumus. Tā kā pārbaudītie pierādījumi ir identificējami, apstāklis, ka spriedumā, aplūkojot konkrētās preču pavadzīmes – rēķinus, nav norādīti to numuri, nav būtisks.

Treškārt, pieteicēja apšaubā tiesas secinājumus par olu kategorijām. Proti, spriedumā minēts, ka ir tikušas vērtētas fasētas un nefasētas AM un AL kategoriju olas, taču tiesa nav norādījusi, ar kuriem lietās materiāliem minētais secinājums ir pamatots. Senāts pieteicējas šaubas atzīst par nepamatotām. Tiesa ir atzinusi, ka konkrētajā gadījumā tika vērtētas fasētas un nefasētas AM un AL kategorijas olas, jo tās ir visu lietā iesaistīto olu ražotāju preču sortimentā. Savukārt par preču sortimentu liecina jau minētās olu ražotāju preču pavadzīmes – rēķini.

Ceturtkārt, Senāts piekrīt pieteicējai, ka olu AM un AL kategorijām ir vēl sīkāks iedalījums. Piemēram, AM kategorijai pieder olas ar tādiem kodiem kā 002a, 0022a, 0023a, bet AL kategorijai – ar kodiem 001a un 0011a. Kā izriet no sprieduma, tiesa olu cenas ir salīdzinājusi atbilstoši AM un AL kategoriju sīkākajam iedalījumam. Tādējādi apgalvojums, ka tikušas salīdzinātas AM un AL kategoriju olu cenas, nenozīmē, ka tiesa nav ņēmusi vērā kategoriju sīkako iedalījumu.

Piektkārt, pieteicēja pamatoti norādījusi, ka pārsūdzētajā lēmumā nav tabulas vai kāda cita datu apkopojuma, no kura procesa dalībnieki varētu secināt, ka Konkurences padome ir salīdzinājusi viena veida olu cenas visiem lēmuma adresātiem vienā laikā. Taču, kā atzīst Senāts, tādējādi nav ticis pieļauts procesuāls pārkāpums. Tiesa ir pārbaudījusi pierādījumus, uz kuriem iestāde tieši balstījusi savu secinājumu (preču pavadzīmes – rēķinus), un arī konstatējusi cenu izmaiņas. Savukārt iestādes veikts datu apkopojums pats par sevi nav uzskatāms kā pierādījums lietā nozīmīgiem faktiskajiem apstākļiem.

Senāts noraida arī kasācijas sūdzības argumentu, ka nav skaidrs, kāpēc Konkurences padome nav vērtējusi citu olu kategoriju cenu svārstības, kā arī nav pievērsusies citiem laika posmiem un citiem pieteicējas sadarbības partneriem. Jau minēts, ka fasētu un nefasētu AM un AL kategoriju olu cenas ir tikušas vērtētas tādēļ, ka tieši šo kategoriju olas ir visu lietā iesaistīto olu ražotāju preču sortimentā. Savukārt apstāklis, ka Konkurences padome nav vērtējusi olu cenas citos laika posmos un saistībā ar citiem pieteicējas darījumu partneriem, nav būtisks, jo tas nevar ietekmēt secinājumu, ka pieteicēja ir bijusi aizliegtas vienošanās dalībniece laika posmā no 2002.gada jūlija līdz augustam un no 2003.gada marta līdz aprīlim.

[18] Pieteicēja uzskata, ka apgabaltiesa nepamatoti devusi priekšroku Konkurences padomes norādītajam, ka pieteicējai bija iespēja iepazīties ar visiem lietas materiāliem. Konkurences padome nav iesniegusi nevienu pierādījumu, ka, iepazīstinot ar lietas materiāliem, tie bija sašūti un sanumurēti. Turklāt apgabaltiesa nav vērtējusi pieteicējas argumentu par pārsūdzētā lēmuma daudzajiem variantiem. Proti, laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un Konkurences padomes mājas lapā publicētais lēmums atšķiras no pieteicējai izsniegtā lēmuma.

Kā secinājusi rajona tiesa, Konkurences padome pieteicējai ir nodrošinājusi iespēju iepazīties ar lietas materiāliem, izņemot ierobežotas pieejamības informāciju. Savukārt, nosūtot adresātiem lēmumu, Konkurences padome tajā atspoguļojusi tikai to informāciju, kuras pieejamība attiecīgajam adresātam nav ierobežota. Tiesa šādu iestādes rīcību atzinusi par pamatotu. Apgabaltiesa šiem apsvērumiem ir pievienojusies, tos neatkārtojot.

[18.1] Senāts atzīst, ka aizliegums administratīvā procesa dalībniekam iepazīties ar ierobežotas pieejamības informāciju, no vienas puses, ierobežo tā tiesības uz aizstāvēšanos, jo tādējādi dalībniekam tiek liegta iespēja izteikties par visiem lietā esošajiem pierādījumiem. Taču, no otras puses, šāds ierobežojums ir nepieciešams, lai nodrošinātu citu personu tiesības uz ierobežotas pieejamības informācijas aizsardzību. Citiem vārdiem sakot, starp tiesībām uz aizstāvēšanos un tiesībām uz ierobežotas pieejamības informācijas aizsardzību ir jārod līdzsvars. Šāds līdzsvars ir panākams, dodot iespēju iepazīties ar visiem lietas materiāliem, izņemot ierobežotas pieejamības informāciju – piemēram, sagatavojot tādu dokumentu, no kura būtu izņemta ierobežotas pieejamības informācija (*sal.: Pirmās instances tiesas 2003.gada 30.septembra sprieduma lietā T-203/01 „Manufacture française des pneumatiques Michelin pret Eiropas Komisiju” 125.punkts*). Tādā veidā netiek pārkāptas personas tiesības uz aizstāvēšanos, lai gan tās tiek ierobežotas. Arī Eiropas Kopienu tiesa ir norādījusi, ka tiesības uz aizstāvēšanos, cita starpā, prasa, lai uzņēmumam būtu iespēja paust savu viedokli par tiem dokumentiem, kuri tiek izmantoti, pamatojot apsūdzību par konkurences noteikumu pārkāpumu. Taču tiesības uz aizstāvēšanos netiek pārkāptas, ja uzņēmumam tiek liegta iespēja iepazīties ar ierobežotas pieejamības informāciju (*sk., piemēram, Eiropas Kopienu tiesas 1995.gada 6.aprīļa sprieduma lietā C-310/93P „BPB Industries plc. un British Gypsum Ltd. pret Eiropas Komisiju” 21.-22.punktu*). Līdz ar to Senāts atzīst par pamatotu rajona tiesas un apgabaltiesas viedokli, ka pieteicējai ir tiesības iepazīties tikai ar tiem lietas materiāliem un ar to Konkurences padomes lēmuma tekstu, kas nesatur ierobežotas pieejamības informāciju.

Konkrētajā gadījumā, kā norādījusi pieteicēja, tai bijusi liegta iespēja iepazīties ar pārējo aizliegtās vienošanās dalībnieku preču pavadzīmēm – rēķiniem. Tomēr pieteicēja nav ņēmusi vērā, ka saskaņā ar likuma „Par grāmatvedību” 4.panta otro daļu visa uzņēmuma grāmatvedībā esošā informācija, izņemot uzņēmuma pārskatos iekļauto, ir komercnoslēpums. Savukārt komercnoslēpums atbilstoši Informācijas atklātības likuma 5.panta otrās daļas 3.punktam ir ierobežotas pieejamības informācija. Līdz ar to pieteicējai pamatoti tika liegta iespēja iepazīties ar pārējo aizliegtās vienošanās dalībnieku preču pavadzīmēm – rēķiniem. Tāpat par ierobežotas pieejamības informāciju uzskatāmas arī ziņas par citu uzņēmumu tirgus daļām un sadarbības partneriem, tāpēc Konkurences padome minētās ziņas pamatoti nav ietvērusi pieteicējai izsniegtajā lēmuma tekstā.

Tā kā pieteicējai izsniegtajā lēmumā ir atspoguļotas ziņas par pieteicēju, kuru pieejamība citām personām ir ierobežota, tad ir saprotams, kādēļ laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un Konkurences padomes mājas lapā publicētais lēmums atšķiras no pieteicējai izsniegtā lēmuma. Proti, publiskotajā lēmuma tekstā nav nedz ar pieteicēju, nedz citiem tirgus dalībniekiem saistītās ierobežotās pieejamības informācijas.

[18.2] Senāts atzīst par pamatotu kasācijas sūdzībā minēto, ka apgabaltiesa nav vērtējusi pieteicējas apelācijas sūdzībā izvirzīto argumentu par pārsūdzētā lēmuma daudzajiem variantiem. Senāta ieskatā apgabaltiesa šajā gadījumā ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu šādu iemeslu dēļ: pirmkārt, tas lietā ir nozīmīgs arguments; otrkārt, apelācijas sūdzībā pieteicēja ir norādījusi, ka rajona tiesa spriedumā vispār nav atbildējusi uz šo pieteicējas argumentu.

Ja procesa dalībnieks apelācijas instances tiesai norāda uz kādu nozīmīgu argumentu, kuru, pēc šā dalībnieka domām, pirmās instances tiesa vispār nav vērtējusi, tad apelācijas instances tiesai ir uz šādu argumentu tiešā tekstā jāatbild. Vai nu pašai to izvērtējot, vai arī (gadījumā, ja apgabaltiesa piemēro Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu un pievienojas rajona tiesas sprieduma pamatojumam) norādot, ka pirmās instances tiesa tomēr attiecīgo jautājumu ir izvērtējusi. Otrajā gadījumā, ietverot tiešu norādi uz rajona tiesas spriedumu, bet papildus vairāk nevērtējot attiecīgo jautājumu pēc būtības, būtu uzskatāms, ka apelācijas instances tiesa pēc būtības piekritt rajona tiesas motīviem.

Senāts no AS „Balticovo” pieteikuma konstatē, ka apsvērumi par pārsūdzētā lēmuma daudzajiem variantiem ir izteikti plašāka argumenta kontekstā: ka pieteicēja ir saņēmusi tādu pārsūdzēto lēmumu, kurā daudzās vietās ir izņemts teksts ar norādi uz ierobežotu informāciju; ka nav saprotams, kas piešķīris kādai informācijai ierobežotas

informācijas statusu; ka pieteicējai nav bijusi iespēja iepazīties iestādē ar visiem lietas materiāliem; ka, nesaņemot pilnu lēmuma tekstu, ir pārkāpti vairāki administratīvā procesa principi. Tāpat Senāts konstatē, ka uz šo visu argumentu rajona tiesa ir atbildējusi sprieduma 13.2.punktā, cita starpā, norādot, ka tā atzīst par pamatotu un pierādītu Konkurences padomes argumentu, ka katram lietas dalībniekam nosūtīts lēmums, kurā atspoguļota tikai tā informācija, kas attiecīgajam dalībniekam nav ierobežotas pieejamības.

Līdz ar to Senāts secina, ka rajona tiesa ir vērtējusi argumentu par pārsūdzētā lēmuma daudzajiem variantiem. Lai arī apgabaltiesa tiešā tekstā nav atbildējusi uz minēto apelācijas sūdzības argumentu, tas nenoved pie apgabaltiesas sprieduma atcelšanas. Rajona tiesa pēc būtības to ir vērtējusi, savukārt izdarītie apsvērumi kontekstā ar personas tiesībām konkurences lietās iepazīties ar ierobežotas pieejamības informāciju no Senāta puses jau iepriekš 18.1.punktā atzīti par pamatotiem.

[18.3] Savukārt apelācijas sūdzībā minēto argumentu, ka Konkurences padome, iepazīstinot pieteicēju ar lietas materiāliem, nav tos sašuvusi un sanumurējusi, apgabaltiesa ir vērtējusi, konstatējot, ka pieteicēja nav norādījusi, ar kādiem pierādījumiem tai nav bijusi iespēja iepazīties.

Kā uzskata Senāts, svarīgs ir nevis apstākļi, lai iestādē administratīvās lietas materiāli būtu sašūti, bet gan, lai personai pēc būtības ir iespēja iepazīties ar visiem materiāliem, kas uz viņu attiecas. To, vai iestāde attiecībā uz administratīvā akta adresātu izmantojusi pierādījumus, ar kuriem personai nav bijusi iespēja iepazīties un par tiem izteikt savu viedokli, secināms no administratīvā akta satura. Konkrētajā gadījumā šādi apstākļi nav konstatēti. Ņemot vērā apgabaltiesas konstatēto, kā arī iepriekš minētos apsvērumus par informācijas pieejamību konkurences lietās, Senāts par pamatotu atzīst apgabaltiesas viedokli, ka pieteicējas arguments par nesašūtajiem lietas materiāliem vērtējams kā formāls, t.i., nebūtisks.

[19] Pieteicēja kasācijas sūdzībā norādījusi, ka apgabaltiesa nav izvērtējusi pieteicējas apelācijas sūdzības argumentu par pierādījumiem, kas saistīti ar ZS „Rasas”. Proti, pirmās instances tiesa spriedumā atzinusi, ka pārsūdzētais lēmums ir pieņemts arī attiecībā uz ZS „Rasas”. Taču, tā kā ZS „Rasas” lēmumu nav pārsūdzējusi, tad tiesa neredz nepieciešamību pārbaudīt no ZS „Rasas” iegūtos pierādījumus, kas neskar pieteicējas tiesības un tiesiskās intereses. Pieteicējai nav saprotams, kādēļ tiesa ir atzinusi par pamatotu pārsūdzēto lēmumu attiecībā pret pieteicēju, ja jau tā uzskatījusi,

ka no ZS „Rasas” iegūtie pierādījumi neattiecas uz pieteicēju, bet iespējamo ZS „Rasas” vienošanos ar citiem tirgus dalībniekiem.

Senāts piekrīt pieteicējai, ka apgabaltiesa, nevērtējot minēto argumentu, ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu.

Rajona tiesa attiecībā uz AS „Balticovo” tiesībām iepazīties ar visiem lietas materiāliem iestādē ir norādījusi, ka pārsūdzētais lēmums ir pieņemts arī attiecībā uz ZS „Rasas”, kas lēmumu nav pārsūdzējusi, un tiesa neredz nepieciešamību pārbaudīt visus pierādījumus, tai skaitā no ZS „Rasas”, kas neskar AS „Balticovo” tiesības un tiesiskās intereses. Šādu secinājumu rajona tiesa izteikusi sprieduma 13.2.punktā, vērtējot AS „Balticovo” argumentu par iespēju iepazīties ar visiem lietas materiāliem. Savukārt sprieduma 23.5.punktā rajona tiesa ir atzinusi, ka nav pamatoti atsevišķu tirgus dalībnieku, tai skaitā ZS „Rasas”, argumenti, ka tie nav piedalījušies aizliegtajā vienošanā. Kā atzinusi rajona tiesa, lietā ir pierādījumi tam, ka šie vistu olu ražotāji ir piedalījušies aizliegtajā vienošanā par vistu olu cenām.

Apgabaltiesai vajadzēja atbildēt uz pieteicējas apelācijas sūdzības argumentu tā iemesla dēļ, ka Konkurences padome attiecībā uz ZS „Rasas” nav konstatējusi aizliegtās vienošanās pārkāpumu. Kā izriet no pārsūdzētā lēmuma, lietas izpētes gaitā tika pārbaudīts arī šis vistu olu ražotājs. Tomēr pēc informācijas iegūšanas Konkurences padome secināja, ka pastāv pamatotas šaubas, vai ZS „Rasas” ir veikusi saskaņotās darbības kopā ar citiem pārsūdzētajā lēmumā minētajiem vistu olu ražotājiem. Tāpēc atzina, ka Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums šā vistu olu ražotāja darbībās nav konstatējams. Pārsūdzētā lēmuma lemjošajā daļā ZS „Rasas” nav minēta. Līdz ar to rajona tiesa kļūdaini norādījusi uz pierādījumiem, kas apstiprina ZS „Rasas” pārkāpumu.

Tajā pašā laikā Senāta ieskatā apstākļi, ka apgabaltiesa nav izvērtējusi minēto apelācijas sūdzības argumentu un labojusi rajona tiesas spriedumā pieļauto kļūdu, nekādi neietekmē secinājumu, ka pieteicēja līdz ar citiem pārsūdzētajā lēmumā minētajiem tirgus dalībniekiem, attiecībā uz kuriem konstatēta dalība aizliegtajā vienošanā, ir vainojama Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumā. Tādēļ apgabaltiesas pieļautais procesuālais pārkāpums šā apelācijas sūdzības argumenta nevērtēšanā atzīstams par tādu, kas nevar ietekmēt lietas iznākumu un tāpēc nenoved pie sprieduma atcelšanas.

[20] Kasācijas sūdzībā minēts, ka apgabaltiesa nepamatoti nav pārbaudījusi pirmās instances tiesas argumentus par sarunu protokoliem. Proti, gan pārsūdzētajā lēmumā,

gan pirmās instances tiesas spriedumā minēts, ka aizliegtās vienošanās lietā nav tiešu pierādījumu, bet ir tikai pāris netiešu faktu, kas it kā pierāda Konkurences likuma 11.pantā noteiktā aizlieguma pārkāpumu. Pieteicējas ieskatā tiesa minēto pantu piemērojusi nepareizi.

Senāts šo pieteicējas argumentu atzīst par nepamatotu.

Apgabaltiesa ir atbildējusi uz pieteicējas apelācijas sūdzībā minēto argumentu par to, ka pārsūdzētajā lēmumā izmantotie citāti no Konkurences padomes darbinieku un aptaujāto tirgus dalībnieku sarunu protokoliem ir nekonkrēti un ka tos nevar uzskatīt par pierādījumu konstatētajam pārkāpumam. Apgabaltiesa šo argumentu ir noraidījusi, papildus norādot, ka vieni paši sarunu protokoli nav pamatā secinājumam, ka konkrētajā gadījumā bijusi aizliegta vienošanās, bet gan, ka tie ir analizēti kopsakarā ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem. Dziļāku analīzi pierādījumu vērtējumam apgabaltiesa tiešā tekstā nav devusi, bet vēlreiz atsaukusies uz rajona tiesas jau sniegto pierādījumu vērtējumu to kopsakarā.

Kā atzīst Senāts, rajona tiesa ir vispusīgi analizējusi pārsūdzētajā lēmumā minētos apstākļus un novērtējusi tos kopsakarā. Nepārbaudot pierādījumus pēc būtības, jo tas nav Senāta kompetencē, Senāts, kā jau atzīts šā sprieduma 14.punktā, uzskata, ka tiesa no tiem ir izdarījusi tiesību normām atbilstošu secinājumu par to, ka konkrētajā gadījumā AS „Balticovo” ir izdarījusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu.

[21] Tā kā no kasācijas sūdzības izriet, ka arguments par Administratīvā procesa likuma pārkāpumiem, kas minēts šā sprieduma 5.9.punktā, saistāms ar iepriekš kasācijas sūdzībā minētajiem apsvērumiem, tad arī šis arguments ir noraidāms, jo, izanalizējis pārējos kasācijas sūdzības argumentus, Senāts nesaskatīja pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[22] Ievērojot iepriekš teikto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesas spriedums pārsūdzētajā daļā atstājams negrozīts, bet AS „Balticovo” kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu,
Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

